

فصلنامه توسعه اجتماعی

صفحه ی اصلی وب سایت مجله:

www.qjds.scu.ac.ir

شاپا الکترونیکی: ۶۴۴۴-۲۵۸۸

شاپا چاپی: ۳۲۰۵-۲۵۳۸

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت سیاسی (مطالعه موردی: مشارکت شهروندان استان ایلام در انتخابات نمایندگی مجلس شورای اسلامی دوره یازدهم)

اعظم عموزاده*، منوچهر کردزنگنه**، امیرعلی درستی***

* دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران.

ایمیل: (azamamouzadeh@gmail.com)

** استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران

(نویسنده مسئول).

ایمیل: (m.kord1818@gmail.com)

*** استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد شوشتر، دانشگاه آزاد اسلامی، شوشتر، ایران.

ایمیل: (amirali-dorosti@yahoo.com)

آدرس پستی: خوزستان-شهرستان شوشتر- بلوار دانشگاه-دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، کد پستی: ۶۴۵۱۷۴۱۱۱۷

اطلاعات مقاله	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۱۳ شهریور ۱۴۰۲	مشارکت سیاسی
تاریخ بازنگری: ۱۳ آبان ۱۴۰۲	انتخابات مجلس شورای اسلامی
انتشار آنلاین: خرداد ۱۴۰۳	استان ایلام
	عوامل اجتماعی

اطلاعات تکمیلی:

این مقاله برگرفته از پایان نامه دکتری اعظم عموزاده در رشته علوم اجتماعی به راهنمایی دکتر منوچهر کردزنگنه در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر است.

قدردانی: از تمامی افراد و مؤسساتی که در انجام این تحقیق مؤلف را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.

تضاد منافع: نویسنده مقاله اعلام می‌کند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافی وجود ندارد.

منابع مالی: نویسنده (ها) هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:

عموزاده، اعظم؛ کردزنگنه، منوچهر؛ درستی، امیرعلی (۱۴۰۳). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت سیاسی (مطالعه موردی: مشارکت شهروندان استان ایلام در انتخابات نمایندگی مجلس شورای اسلامی دوره یازدهم). توسعه اجتماعی، (۳)، ۱۸-۲۵۰، ۲۲۱-۲۵۰.

 10.22055/QJSD.2024.41809.2725

چکیده گسترده

معرفی:

امروزه مشارکت مردم در تمامی فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی، امری است که در همه جوامع مورد پذیرش واقع شده و همواره بر میزان اهمیت آن افزوده می‌شود. مشارکت در جامعه از ابعاد مختلفی قابل‌طرح و بررسی است. یکی از این ابعاد مشارکت سیاسی است. مشارکت سیاسی درگیر شدن فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی از عدم درگیری تا داشتن مقام رسمی سیاسی است. مشارکت سیاسی یکی از مصادیق حضور مردم در تعیین سرنوشت خود است و یکی از اساسی‌ترین صورت‌های روابط اجتماعی بوده و به‌عنوان یکی از محورهای موضوعی در جامعه‌شناسی تلقی شده است. بنابراین، یکی از موضوعات مهم در مطالعات جامعه‌شناسی سیاسی، موضوع مشارکت سیاسی برای سنجش مشروعیت یک رژیم و از سوی دیگر به منزله عاملی برای افزایش کارآمدی یک نظام سیاسی است. اندیشمندان مختلفی به مبحث انتخابات و رأی دادن شهروندان پرداخته و آن را از الزامات جوامع دموکراتیک دانسته‌اند. در راستای بررسی این مسئله این پرسش اساسی مطرح می‌شود که چه عوامل اجتماعی بر مشارکت مردم در انتخابات نمایندگی مجلس شورای اسلامی یازدهم در استان ایلام تأثیر داشته است؟ پژوهش حاضر از میان عوامل متعدد اجتماعی مؤلفه‌های آگاهی اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، کسب منفعت و کسب عزت را انتخاب نموده و این فرضیه را مطرح کرده است که عوامل اجتماعی مختلف بر رفتار انتخاباتی مردم استان ایلام در انتخابات مجلس شورای اسلامی دوره یازدهم تأثیر مثبت و معناداری داشته است. در این مقاله که به روش توصیفی - پیمایشی صورت گرفته است، بعد از طرح مبانی نظری و پیشینه تجربی، به آزمون فرضیات تحقیق پرداخته می‌شود. با ذکر مطالب ارائه شده سؤال اصلی پژوهش عبارت است از: عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت سیاسی شهروندان استان ایلام در انتخابات نمایندگی مجلس شورای اسلامی دوره یازدهم کدام‌اند؟

متدولوژی:

پژوهش حاضر بر اساس روش، از نوع پیمایشی و توصیفی است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه است. همچنین این تحقیق بر حسب زمان جمع‌آوری داده‌ها، یک تحقیق مقطعی است. جامعه آماری تحقیق حاضر شهروندان واجد شرایط رأی دادن در استان ایلام هستند. برای نمونه‌گیری و به‌منظور انتخاب نمونه‌ای که معرف جامعه باشد، روش نمونه‌گیری خوشه‌ای به کار می‌رود. بدین منظور استان ایلام به چهار خوشه (شمال، جنوب، شرق و غرب) تقسیم‌بندی شده و نمونه آماری از هر خوشه به تعداد مساوی و به‌صورت نمونه در دسترس انتخاب می‌شود. حجم نمونه با توجه به نامحدود بودن جامعه آماری از فرمول کوکران استفاده و ۳۸۴ نفر انتخاب می‌شود و برای سنجش روایی محتوا و پایایی آن با استفاده از آزمون کرونباخ مورد سنجش واقع می‌گردد. تجزیه و تحلیل بخش پرسشنامه در نرم افزار SPSS صورت می‌گیرد و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی انجام خواهد گرفت.

یافته‌ها:

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که سن ۳۰/۵ درصد پاسخگویان با بیشترین فراوانی بین (۳۱-۴۰) سال، سن ۰/۸ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی بیش از ۶۰ سال بود. جوان‌ترین پاسخگو ۱۸ سال و مسن‌ترین آنها ۷۲ سال سن داشته است. در وضعیت سطح تحصیلات پاسخگویان بیشترین فراوانی از آنان ۱۴۵ نفر، معادل ۳۷/۸ درصد از حجم نمونه، بوده است که تحصیلات لیسانس داشتند. کمترین فراوانی نیز مربوط به پاسخگویان با تحصیلات دکتری بود که ۶ نفر بوده و ۱/۶ درصد از حجم نمونه را به خود اختصاص داده است. همچنین ۴۷/۴ درصد از پاسخگویان مرد و ۵۲/۶ درصد نیز زن بودند. بعلاوه اینکه ۲۷/۱ درصد از آنان مجرد و ۷۲/۹ درصد نیز متأهل معرفی بودند.

نتیجه:

به‌طور کلی با توجه به ویژگی‌های خاص استان ایلام و بافت سنتی و ایلاتی این منطقه، ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی نقش مهمی در مشارکت مردم دارد. میزان مشارکت و گرایش رأی‌دهی مردم تحت تأثیر مؤلفه‌هایی مانند قومیت، عزت، شبکه، انسجام اجتماعی و سایر مختصات اجتماعی حاکم بر منطقه است. البته این مسئله به‌صورت کلی در بیشتر مناطق ایران رایج است. یکی از مهم‌ترین آسیب‌های مشارکت انتخابات در ایران این است که افراد تحت تأثیر ملاحظات اجتماعی - فرهنگی، قومی و

مذهبی به این امر مبادرت می‌ورزند. مشکل اصلی به نبود نهادهایی مانند احزاب سیاسی بر می‌گردد. زیرا این احزاب سیاسی هستند که با کارویژه‌های خود در مجموع باعث ارتقای سطح شعور سیاسی افراد و آگاهی‌بخشی سیاسی شده و فرهنگ سیاسی مشارکتی را ترویج می‌کنند. در نبود احزاب سیاسی ممکن است عقلانیت در رقابت بر سر قدرت کم شود و بسیاری از مردم یا بی‌تفاوت به سرنوشت سیاسی خود شده و یا از روی ناآگاهی به مشارکت سیاسی روی آورند. مواردی مانند توجه به قشر جوان و تحصیل‌کرده، اطلاع‌رسانی و آموزش سیاسی، جامعه‌پذیری مطلوب سیاسی، پاسخگویی دولتمردان و رفع نیازهای اساسی مردم، ایجاد ضوابطی برای احراز شایستگی کاندیدا و تبیین مبانی دینی و گسترش آن در جامعه می‌تواند در گسترش فرهنگ مشارکتی در ایران تأثیرگذار باشد.

منابع:

- Amini, S., Kavakebian, M., & Shiri, T. (2020). "Explaining the Social Factors Affecting Political Participation (Case Study: Ilam Province, 1998)", *Political Sociology of Iran*, 3(3), 2-22. (Persian).
- Alalaimat, M. S. (2019). "Factors affecting political participation (Jordanian universities students' voting: field study 2017-2018)", *Review of Economics and Political Science*, Available at: <https://www.emerald.com/insight/content/doi>.
- Alesina, A., & Giuliano, P. (2009). "Family Ties and Political Participation", *IZA Discussion Paper*, 5(4), 1-28.
- Chrysochoou, X., & Barrett, M. (2017). Civic and political engagement in youth: Findings and prospects. *Zeitschrift für Psychologie*, 225(4), 291-301. <https://doi.org/10.1027/2151-2604/a000315>.
- Alalaimat, M. S. (2019). "Factors affecting political participation (Jordanian universities students' voting: field study 2017-2018)", *Review of Economics and Political Science*. 3(3), 1-14 .
- Darabi, M. (2014). "Investigating social factors affecting women's political participation in Hamedan province (case study: Nahavand city)", *Sociology of Youth Studies*, 5(17), 57-84. (Persian).
- Edgerly, S., Vraga, E. K., Bode, L., Thorson, K., & Thorson, E. (2018). "New media, new relationship to participation? A closer look at youth news repertoires and political participation", *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 95(1), 192-212.
- Ebrahimi Kiapeli, H., Ebrahimi, G. A., & baba zadeh, A. (2019). "Political participation and social factors affecting it (Comparative Study of Students and Citizens)", *The Islamic Revolution Approach*, 12(45), 3-20. (Persian).
- Emamjomehzadeh, S. J., Rahbarghazi, M., Isanezhad, O., & Marandi, Z. (2012). "Study of Relationship between Social Capital and Political Participation among Students of the University of Isfahan", *Research Letter of Political Science*, Vol. 7(4), 7-33. 15-243. doi: 10.30510/psi.2020.200627.1054. (Persian).

Ghaffari Hashjin, Z., Biginia, A. (2010). "Factors affecting the political participation of students of political and technical sciences of Tehran University", *Danesh Poliasiya*, 6(2), 207-240. (Persian).

Hosseini, S. S., Bahrami Layegh, L., & Ghashami, S. H. (2017). "The Relationship between Economic Development of Provinces and Peoples' Electoral Behavior in the 10th Islamic Consultative Assembly Election", *Research Letter of Political Science*, 12(3), 107-126. (Persian).

Ghajari H, Basity S. (2021). "Sociological Explanation of the types of Political Culture of the City of Boroujen", *Scientific-Research Quarterly of Islamic World Political Research*, 11(4), 149-121. URL: <http://privw.ir/article-1-1406-fa.html>. (Persian).

Jafarinejad, M., Babanash, H., Rabiei, S. (2011). "Electoral behavior analysis; A case study of the 10th presidential term of the Harris constituency", *Political and International Studies*, 3(7), 208-159. (Persian).

Seyed Emami, K., Abdullah, A. M. (2010). "A Survey of Factors Affecting Voting Behavior of People Residing in Tehran", *Research Letter of Political Science*, Vol. 4(4), 30-41. (Persian).

Kitanova, M. (2019). "Youth Political Participation in the EU: Evidence from a Cross-National Analysis", *Journal of Youth Studies*, Vol. 23, No. 7, Pp: 819-836.

Keshavarzi, S., & Arabi, A. (2020). "Iranians and Political Participation: Critical Meta-analysis of Studies on the Political Participation in Iran", *Strategic Studies of public policy*, 10(35), 276-297. (Persian).

Kim, B., & Hoewe, J. (2020). "Developing contemporary factors of political participation", *The Social Science Journal*, 6(11), 1-15.

Kelly, D. (2009). "In Preparation for Adulthood, Exploring Civic Participation and Social Trust Among Young Minorities", *Youth & Society*, Vol. 40, No. 4, Pp: 526-540.

Kazemipour, S., Kaffashi, M., Nasiri, H. (2019). "Sociological Explanation of the Relationship between Types of Political Participation and Social Classes in Mahabad City", *Journal of Economic & Developmental Sociology*, 8(1), 191-218.

Lazarsfeld, p. (1994). *Bernard berelson, hazel gaudet, the people choice*, columbia university press.

Masoudnia, H., Mohammadifar, N., Moradi, G., & Foroughi, A. (2013). "A Study of the Social and Psychological Factors Affecting Political Participation among University Professors: research subject: University of Isfahan", *Journal of Applied Sociology*, 23(4), 103-124. (Persian).

Nourani Asiabar, Z., shiri, T., & mohseni, R. (2017). "The effects of networks on participation citizens of Tehran With intervention of cultural capital and trust among", *Intercultural Studies Quarterly*, 12(32), 61-85. (Persian).

Nikkhah, H., Ahmadi, B. Z. (2017). "The investigation of socio-cultural factors on social participation among the BandarAbbass citizen", *Scds*, 6 (1), 159-184. (Persian).

Nikfar, J., & Jaberipoor, S. (2019). "Collapse of Tribe Sub Conversation and Elective Behavior in Islamic Council Parliament Election: A Case Study of the

Boyer Ahmad Provincial Assembly”, *Journal of Applied Sociology*, 30(2), 65-84.
doi: 10.22108/jas. 2018.106108. 1182. (Persian).

Sadeghi, V., Hafeznia, M, R., Azami, H., & Hosseni, S. M. M. H. (2022). “The effect of spatial- tribal tendencies on Islamic consultancy assembly election Case study: ninth period of mamasani constituency”, *Research Political Geography Quarterly*, 7 (2), doi: 10.2206 (Persian).

Saei, A. (2020). “Democratization in Iran: Analyzing Electoral Competition and Participation (1906-2013)”, *Geopolitics Quarterly*, 161(4), 190-208. (Persian).

Tariq, R., Zolkepli, I. A., & Ahmad, M. (2022). “Political Participation of Young Voters: Tracing Direct and Indirect Effects of Social Media and Political Orientations”, *Social Sciences*, 11(2), 81.